

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII

AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

HOTĂRÂREA nr. 784

Din 06.11.2019

Dosar nr: 380 /2018

Petiția nr: 3096/21.05.2018

Petentă: ...

Reclamat: Casa de Pensii a Municipiului București (r1)
: ...(r2)

Obiect: nerecunoașterea drepturilor în calitate de urmaș al eroului martir al Revoluției din Decembrie 1989 (indemnizație reparatorie) prevăzute de Legea nr. 341/2004, precum și afirmații care ar fi putut aduce atingere demnității și memoriei sacrificiului tatălui petentului în timpul Revoluției din 1989 (comparat cu un nefericit accident de mașină).

I. Numele, domiciliul și sediul părților

Numele și domiciliul petentului

Numele și sediul reclamatei/martorilor

1. Casa de Pensii a Municipiului București cu sediul în București, Calea Vitan nr.6, sect. 3

II. Obiectul sesizării și descrierea presupusei fapte de discriminare

3. Prin adresa nr. 3096 din 21.05.2018, petentul, urmaș al eroului martir al Revoluției din Decembrie 1989, sesizează Consiliul cu privire la faptul că reclamata (r1) nu îi recunoaște drepturile prevăzute de Legea 341/2004, respectiv prevederile art. 4 alin. (2) litera c.

4. Totodată, susține faptul că reclamatul (r2) a adus atingere demnității memoriei sacrificiului tatălui său în timpul Revoluției din 1989, punând în discuție corectitudinea, moralitatea acordării unei asemenea indemnizații, comparând sacrificiul tatălui în timpul Revoluției din 1989 cu un simplu eveniment nefericit asemeni unui accident de mașină. (filele 1-12)

III. Procedura de citare

5. În temeiul art. 20, alin. 4 din O.G. nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a îndeplinit procedura de citare a părților.

6. Prin adresa nr. 3096/04.06.2018 a fost citat petentul, iar prin adresa nr. 3447/04.06.2018 a fost citată partea reclamată pentru data de 19.06.2018 (filele 13-14). La audieri s-au prezentat părțile. Petentul a introdus în cauză ca și reclamat, pentru afirmațiile făcute cu ocazia audienței/acordării de informații, pe ..(r2). Titularul de dosar a acordat un nou termen pentru data de 19.07.2018. La audieri petentul a fost prezent. Partea reclamată ... (r2) a ajuns după terminarea ședinței de audieri, motiv pentru care i s-a solicitat un punct de vedere scris.

7. Procedură legal îndeplinită.

IV. Susținerile părților

Susținerile petentului

8. Prin adresa nr. 3096 din 21.05.2018, petentul, urmaș al eroului martir al Revoluției din Decembrie 1989, sesizează Consiliul cu privire la faptul că reclamata nu îi recunoaște drepturile prevăzute de Legea 341/2004, respectiv prevederile art. 4 alin. (2) litera c. (filele 1-12)

9. Petentul susține faptul că în favoarea stabilirii drepturilor respective s-a pronunțat instanța, reclamata continuând să refuze recunoașterea drepturilor respective pretinzând îndeplinirea unor condiții pentru stabilirea lor, precum și greșeala instanțelor de judecată în aplicarea legii în favoarea petentului.

La data de 19.03.2018 Înalta Curte de Casație și Justiție s-a pronunțat cu privire la condiționarea acestor drepturi prin Decizia nr. 23/19.03.2018.

Potentul a depus o cerere reclamatei prin care a solicitat acordarea drepturilor prevăzute de Legea nr. 341/2004 în urma pronunțării Deciziei nr. 23/2018 pentru dezlegarea unor chestiuni de drept de către ÎCCJ cu privire la interpretarea art. 4 din Legea nr. 341/2004.

Reclamata prin ..(r2) a considerat că sentințele favorabile pronunțate de către Tribunal ar fi fost pronunțate contrar legii din cauza unei lacune a legii de care profită.

10. Totodată, petentul susține faptul că reclamatul a adus atingere demnității memoriei sacrificiului tatălui său în timpul Revoluției din 1989, punând în discuție corectitudinea, moralitatea acordării unei asemenea indemnizații, comparând sacrificiul tatălui în timpul Revoluției din 1989 cu un simplu eveniment nefericit asemeni unui accident de mașină indicând că speranța reclamatului este modificarea legii în sensul neacordării. Petentul susține că i s-a adus atingere demnității prin afirmațiile comparative a sacrificiului tatălui cu un eveniment nefericit asemeni unui accident de mașină.

Mai mult, prin declarațiile sale reclamatul ar fi subliniat faptul că nu i se pare corect și moral ca legea să acorde indemnizația prevăzută urmașilor de eroi martiri dincolo de vârsta de 26 de ani.

Potentul solicită constatarea și sancționarea reclamatului (r2) potrivit art. 10 și art. 15 din O.G nr.137/2000 republicată.

Susținerile părții reclamate

11. Prin punctul de vedere scris și susținut de către părțile reclamate reiese faptul că petentul beneficiază de drepturile recunoscute de Legea nr. 341/2004 (fila 21- 26).

În urma unor divergențe de opinie referitoare la legislația aplicabilă petentul a înțeles să sesizeze instanța de judecată. În urma sentinței civile nr. 11111/2016 pronunțată în urma soluționării dosarului drepturile petentului și a fraților săi au fost recunoscute și plătite prin deciziile emise de Casa Locală de Pensii a Sectorului 4. Divergențele dintre părți au avut la bază modul de aplicare a dispozițiilor art. 4 alin.2 lit. c) din Legea nr. 341/2004 cu privire la indemnizația reparatorie cuvenită copiilor eroilor martiri.

12. Toate indemnizațiile prevăzute de Legea nr. 341/2004 se plătesc din fonduri publice iar din acest punct de vedere consideră că statul român are tot dreptul de a modifica sau restricționa plata acestora așa cum a reținut și Curtea Constituțională a României prin Decizia nr. 864 din data de 10.11.2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 95/2014 pentru modificarea și completare a Legii recunoștinței față de eroii-martiri (...) nr. 341/2004 și ale Ordonanței Guvernului nr. 1/2015 pentru modificarea și completarea Legii recunoștinței pentru victoria (...)

Astfel, petentul a susținut că este îndreptățit să primească această indemnizație iar persoana reclamată (r1) consideră că nu este îndreptățit motiv pentru care între părți se desfășoară și s-au desfășurat mai multe litigii.

Cu privire la preținsele afirmații defăimătoare și discriminatorii precizează faptul că, contrar afirmațiilor petentului, discuția purtată între părți nu a fost o audiență ci o discuție informală. La sediul reclamatei (r1) audiențele se fac prin concursul Directorului Executiv al instituției, al Directorilor Executivi adjuncți sau al unei persoane anume desemnată în acest sens și pentru a putea ține o asemenea audiență, petentul va completa o cerere și se va stabili o dată pentru a fi primit în audiență.

În cursul acelei discuții petentul a formulat o opinie iar partea reclamată a prezentat o altă opinie referitoare la aplicabilitatea Legii nr. 341/2004.

O opinie liber exprimată, purtată în cadrul unei discuții informale nu este de fapt ce ar putea atrage răspunderea contravențională specifică actelor de discriminare. În cadrul audienței și în cadrul discuției informale funcționarii Casei de Pensii a Municipiului București au respectat toate normele incidente referitoare în speță precum și normele de conduită profesională specifice.

13. Apreciază faptul că petentului nu i-a fost restrâns în niciun mod exercitarea tuturor procedurilor administrativ-judiciare în contradictoriu cu reclamate (r1) a fost primit și i s-a oferit explicații fără a fi necesar urmarea procedurii prealabile cu privire la audiență și nu a fost jignit sau tratat în mod diferit față de orice alt petent care solicită explicații din partea instituției reclamate.

V. Motivele de fapt și de drept

14. În fapt, Consiliul este sesizat cu privire la nerecunoașterea de către prima parte reclamată a drepturilor petentului în calitatea sa de urmaș a unui erou martir al Revoluției din 1989 iar pe de altă parte este chemat să se pronunțe cu privire la afirmațiile celei de-a doua părți reclamate cu privire la dreptul urmașilor eroilor martiri după împlinirea vârstei de 26 ani.

14. Luând act de plângere, astfel cum este formulată, Colegiul urmează a analiza excepția de necompetență a Consiliului cu privire la faptele sesizate invocată din oficiu, în cadrul ședinței de audieri, reținute în sarcina primei reclamate.

15. În drept, potrivit dispozițiilor art. 63 din Procedura Internă de Soluționare a Petițiilor și Sesizărilor, care prevăd „(1) *Colegiul director se va pronunța mai întâi asupra excepțiilor de*

procedură, precum și asupra celor de fond care nu mai necesită, în tot sau în parte, analizarea în fond a petiției” Colegiul urmează a se pronunța cu prioritate asupra excepției invocate.

16. Analizând excepția invocată, Colegiul director urmează a analiza petiția apreciind că nerecunoașterea și neexecutarea hotărârilor judecătorești îmbracă caracterul unor fapte care depășesc aria de competență a Consiliului. În măsura în care este reclamată interpretarea și aplicarea greșită a unor acte normative, competența aparține în exclusivitate instanțelor de judecată. Colegiul director **urmează a admite excepția invocată din oficiu**, reținând și aspectul potrivit căruia instituția Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, ca autoritate de stat, autonomă, nu se poate pronunța cu privire la modalitatea de interpretare și aplicare a legii, atribut exclusiv al instanțelor de judecată.

17. În ceea ce urmează, vor fi analizate afirmațiile făcute de către a doua parte reclamată în cadrul audienței din data de 26.03.2018.

18. În soluționarea prezentei sesizări apreciem că sunt incidente următoarele texte de lege:

- art. 10 și art. 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale;
- art. 1 alin. (3), art. 16, art. 29 și art. 30 din Constituția României, revizuită în 2003;
- art. 2 alin. (1) și art. 15 din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare (în continuare O.G. 137/2000).

19. Colegiul este chemat să se pronunțe asupra raportului dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitatea persoanei, interzicerea discriminării raportată la aprecierile reclamatului, obiect al prezentei sesizări. Analiza urmărește să stabilească dacă în acest caz s-a depășit limita libertății de exprimare și, în consecință, se impune o ingerință a statului prin aplicarea unei măsuri proporționale cu scopul urmărit.

20. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie

- **să fie prevăzută de lege** (care la rândul ei trebuie să îndeplinească anumite calități: să fie previzibilă și accesibilă),
- **să urmărească un scop legitim**,
- **să fie necesară într-o societate democratică și**
- **să fie proporțională cu scopul urmărit** (Corneliu Bârsan, *Convenția europeană a drepturilor omului*, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801).

Ingerința să fie prevăzută de lege

21. **Prima cerință**, cea a **existenței unei prevederi legale**, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000. Totuși, apreciem că aceste texte de lege trebuie coroborat cu art. 2 alin. (8) din O.G. 137/2000 potrivit căruia „prevederile ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație”. Apreciem că **ambele texte normative sunt previzibile și accesibile**, deși protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică și sunt noțiuni care au și un caracter abstract.

22. **Ingerința să urmărească un scop legitim**

23. Raportat la **scopul legitim urmărit** prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare se urmărește protejarea demnității umane a tuturor cetățenilor din România.

Protecția demnității unor grupuri constituie un scop legitim într-o societate democratică. Pentru a se produce o atingere, încălcare a demnității umane, ca drept constituțional protejat, declarațiile, obiect al prezentei petiții, ar trebui să întrunească elementele:

- un comportament manifestat în public, având caracter de propagandă sau de instigare la ură pe criteriul etnic și religios,
- ori un comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare îndreptate împotriva unui grup de persoane legat de apartenența la o categorie defavorizată– astfel cum prevede art. 15 din O.G. 137/2000, republicată.

Necesitatea ingerinței

24. **Rămâne de competența Colegiului director să stabilească dacă interferența în libertatea de exprimare „este necesară într-o societate democratică”.**

25. În acest demers, Colegiul director analizează dacă există motive „relevante și suficiente” care să justifice ingerința în libertatea de exprimare din perspectiva unei „nevoi imperioase” („pressing social need”).

26. Identificarea unei „nevoi imperioase”, respectiv necesitatea oricărei restricții privitoare la exercițiul libertății de exprimare trebuie să fie stabilită într-o manieră convingătoare, iar **autorității naționale îi revine atributul evaluării existenței unei “nevoi imperioase” susceptibile de o anumită marjă de apreciere** (Corneliu Bârsan, Convenția Europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole, Vol. I., Ed. All Beck, București, 2005, pag. 801.)

27. În conformitate cu principiul subsidiarității, statele membre dispun de o „margine de apreciere” în stabilirea limitării libertății de exprimare. Autoritățile statelor membre au un contact direct și permanent cu realitățile sociale și sunt primele care se pronunță asupra existenței unei „nevoi sociale presante”. Marginea de apreciere se va stabili potrivit standardelor minime ale CEDO. (vezi *Handyside v. United Kingdom* par. 48 și par. 49).

Elemente luate în considerare la stabilirea necesității ingerinței statului în libertatea de exprimare

28. În scopul de a determina dacă declarația obiect al prezentei sesizări constituie un discurs de ură, Colegiul va examina: **obiectivul urmărit de către partea reclamată, contextul în care a avut loc, conținutul afirmațiilor, rolul în societate al persoanei, autor al afirmației.**

Obiectivul urmărit de reclamat

29. Obiectivul urmărit de reclamat este important: a dorit acesta să disemineze opinii legate de o anumită categorie profesională ori a urmărit doar informarea asupra unui subiect de interes public (vezi *Jersild c. Danemarca*). În acest punct, Colegiul director nu analizează intenția de a discrimina a părții reclamate, acest aspect nu are relevanță în stabilirea unei fapte de discriminare.

30. Colegiul apreciază că, în speță, declarațiile părții reclamate au avut rolul de a informa publicul reprezentând opinia proprie a părții reclamate care și-ar fi manifestat speranța ca în viitorul apropiat noile reglementări legale să elimine acordarea indemnizațiilor după vârsta de 26 de ani, apreciind că nu este moral ca legea să acorde indemnizația reparatorie urmașilor eroilor-martir după vârsta de 26 ani comparând aceasta categorie de urmași cu al altor categorii de urmași cum ar fi cei ai unor urmași ai unei persoane decedate într-un accident de mașină. De asemenea i-ar fi reproșat petentului că ar fi folosit o lacună legislativă pentru obținerea unor sentințe favorabile în 2016 și 2017.

Contextul în care a fost făcută afirmația

31. Afirmațiile făcute de către a doua parte reclamată ar fi fost făcute în cadrul unei audiențe la care a mai participat și doamna C.S., audiență care a avut loc în data de 26.03.2018.

32. Partea reclamată își exprimă propriile opinii legate de modul de acordare a indemnizațiilor acordate urmașilor eroilor martir, făcând o serie de comparații cu situații apreciate de către acesta ca fiind comparabile.

33. Afirmațiile făcute de către partea reclamată ar fi putut avea un caracter șocant și ofensator pentru petent, neputându-se pune semnul egal între urmașii eroilor martir și copii ai căror părinți ar fi decedat în alte circumstanțe. Pe de o parte petentul nu a apucat să își cunoască tatăl iar trauma suferită de către acesta și ceilalți membri ai familiei este una incomensurabilă și necuantificabilă vina pentru decesul părintelui său nefiind una individuală și colectivă. Practic eroii martiri și-au jertfit viața pentru ca generațiile viitoare să beneficieze de libertate, inclusiv de libertatea de exprimare.

34. Întrebarea era dacă aceste aprecieri erau necesare.

35. Colegiul director apreciază că, în ciuda caracterului ofensator și de natură a redeschide o suferință profundă în sufletul petentului, aceste afirmații nu au depășit sfera libertății de exprimare.

Conținutul afirmației

36. Partea reclamată a arătat că nu i se pare normal și corect ca legea să acorde indemnizația prevăzută urmașilor eroilor martir peste vârsta de 26 de ani comparând această categorie cu totul specială cu persoanele care au rămas fără părinți din diferite motive.

Modul în care au fost făcute afirmațiile

37. Colegiul director apreciază că exprimarea folosită nu este cea mai fericită însă declarațiile nu sunt de natură a atinge o limită prin care să se încalce un drept fundamental, **încât dreptul la libertatea de exprimare să devină secundar.**

38. Una din principalele caracteristici ale democrației constă în posibilitatea pe care ea o oferă de a rezolva prin dialog, fără a se recurge la violență, problemele pe care le are de soluționat un stat, **chiar și atunci când acestea sunt extrem de dificile sau stânjenitoare, iar democrația se "hrănește" din libertatea de exprimare**". (ibidem, pct. 66). Marginea de apreciere a statelor este semnificativ redusă (îngustă) atunci când autorul declarației este o personalitate, opiniile formulate având un larg impact. În prezenta cauză nu se poate reține acest aspect. Fapta are caracterul de a fi săvârșită în public, fiind prezentă și o altă persoană însă impactul asupra publicului larg este unul redus.

39. Totuși, o ingerință a statului în această speță, prin constatarea și sancționarea faptei ca fiind o formă de discriminare, deci limitarea libertății de exprimare, ar constitui un exces, o limitare nejustificată, o măsură neproportională în raport cu pericolul social al faptei și cu scopul urmărit. **O ingerință a statului ar fi fost justificată dacă ar fi existat orice element de incitare expresă la ură.**

40. Practic partea reclamată recunoaște faptul că fiecare persoană care și-a pierdut părintele este îndreptățită să beneficieze de acest ajutor până la 26 de ani. În opinia acestuia după vârsta de 26 de ani vorbim despre o persoană majoră, capabilă să se susțină și să se întrețină singură. Deosebirea constă în faptul că eroii-martir nu și-au pierdut viața într-un mod fortuit ci au ales să o sacrifice pentru binele și interesul întregii națiuni, pentru generațiile următoare.

Concluzii

41. Colegiul director, reiterează faptul că libertatea de exprimare constituie valoarea fundamentală a unei societăți democratice și plurale. Din această perspectivă, libertatea de exprimare are un rol substanțial în rândul drepturilor fundamentale cuprinse în Constituție și constituie trunchiul comun pentru exercitarea drepturilor fundamentale din sfera comunicării. În

această sferă se includ: dreptul la libertatea presei, dreptul la libera exprimare a creațiilor artistice sau cele din zona literaturii, libertatea de predare a științei și libertatea creației. De asemenea, de acest trunchi comun se leagă și libertatea conștiinței, a religiei și libertatea de întrunire. Acest grup de drepturi asigură participarea avizată a cetățeanului la procesele sociale și politice. **Exprimarea liberă a opiniilor și credințelor, chiar și a celor nepopulare sau atipice, reprezintă condiția fundamentală a existenței unei societăți vii și capabilă de dezvoltare.**

42. În nenumăratele decizii asupra libertății de exprimare, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a arătat că acest drept „**acoperă nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență ori considerate inofensive, dar și acele care șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței, spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică.** (CEDO, Lingens c. Austriei,).

43. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat, într-o formulă care este preluată aproape ca o clauză de stil în toată jurisprudența sa subsecventă în materie, că “**libertatea de exprimare, garantată de art.10 parag.1, constituie unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice** și una din condițiile primordiale ale progresului societății și împlinirilor personale. Subiect al paragrafului 2 al Articolului 10, Libertatea de expresie include „**nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență [de opinia publică] ori considerate inofensive, dar și pe acelea care offensează, șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică.**” (CEDO, între altele, Lingens vs. Austria, Oberschlick vs. Austria, Sunday Times vs. U.K., Observer și Guardian vs. U.K., Castells vs. Spania, Thorgeirson vs. Islanda, Jersild vs. Danemarca, Goodwin vs. U.K., De Haes și Gijels vs. Belgia).

44. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a fundamentat necesitatea protejării libertății de exprimare în primul rând pe valoarea pe care acesta o reprezintă ca mijloc pentru a asigura buna funcționare a unei societăți democratice.

45. **În speța de față nu se impune interferența statului în limitarea libertății de exprimare, partea reclamată urmărind să sublinieze anumite aspecte apreciate ca negative.**

46. Trebuie avute în vedere stereotipurile, atât cele pozitive, cât și cele negative, atât de către societate în general cât și de către persoanele publice, rolul acestora fiind deosebit de important în formarea unei societăți care își respectă toți semenii săi, fără niciun fel de deosebire.

47. **Pentru considerentele de mai sus, având în vedere obiectivul urmărit de către partea reclamată, conținutul declarațiilor, contextul în care a avut loc, rolul în societate a persoanei, autor al afirmației,** constatăm că în speță „nu este necesară într-o societate democratică” o ingerință în libertatea de exprimare, fapta sesizată nu constituie contravenție potrivit prevederilor art. 2 alin. (1) și art. 15 din O.G. 137/2000, republicată

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20. alin.2, din O.G.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare,

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Cu privire la nerecunoașterea drepturilor petentului în calitate de urmaș al eroului martir al Revoluției din Decembrie 1989 (indemnizație reparatorie), admite excepția de necompetență invocată din oficiu;
2. Cu privire la afirmațiile sesizate, nu reprezintă discriminare conform art. 2 alin. 1 coroborat cu art. 15 al **O.G. nr. 137/200**, coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000, republicată, acestea se încadrează în limita libertății de exprimare (5 voturi pentru și un vot împotriva);
3. O copie a prezentei hotărâri se va comunica părților.

VI. Modalitatea de plată a amenzii: —

VII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată în termenul legal de 15 zile potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ** la instanța de contencios administrativ.

Membrii Colegiului director prezenți la ședință:

ASZTALOS CSABA FERENC – membru

DINCĂ ILIE – membru

JURA CRISTIAN – membru

LAZĂR MARIA – membru

LUMINIȚA GHEORGHIU – membru

POPA CLAUDIA SORINA – membru

Redactat și motivat: P.C.S.; V.F si R.B.

Notă: Hotărârile emise de Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal, potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ**, constituie de drept titlu executoriu.